

Iš atminties neištrinsi

Kiekvienos šalies istoriniai įvykiai įkvepia ir skatina augti tautos vienybės dvasią. Vienas iš tokių įsimintinų momentų Lietuvos istorijoje yra partizaninis karas. Jis sukelia įvairių diskusijų ir šiomis dienomis. Tačiau žmonės, kalbėdami apie rezistencijos judėjimą, dažnai pamiršta ir aktyvų moterų dalyvavimą, jų indėlį kovose už laisvę. Jos ne tik atliko slaugytojų, kovotojų, ryšininkų vaidmenį, bet ir nuoširdžiai palaikė partizanus. Šis moterų pasiaukojimas dėl Lietuvos nepriklausomybės negali būti pamirštas.

Moterys palaikė ryšius tarp partizanų rinktinių ir apygardų centrų. Jos perduodavo žinutes bei pagrindžio dokumentus. Dažnai moterims tekdavo keliauti dešimtis ar daugiau kilometrų ir praleisti daug bemiegių naktų atliekant ryšininkų pareigas. Net prasčiausiomis oro sąlygomis jos vis tiek nenutraukdavo savo darbo ir keliaudavo toliau. Be to, ryšininkės rizikuodavo savo gyvybe. Juk dauguma moterų, kurios teikė pagalbą partizanams, buvo persekiojamos MGB. Patekusios į sovietų rankas, jos ištikimai saugojo partizanų paslaptis bei atsisakė padėti sovietams. Kai kurios netgi pasirinko savižudybę, nes manė, jog tai yra geresnė išeitis nei tėvynės išdavystė. Pavyzdžiui, ryšininkė Monika Plytnikaitė-Turskienė apsupta sovietų kareivių bandė nusišauti, bet bandymas nusižudyti baigėsi nesėkme. Tačiau vėliau ligoninėje, kai ją paliko sargybiniai, Monika išgėrė termometro gyvsidabrį ir drąsiai pasitiko savo mirtį. Taigi, šie veiksmai atskleidžia ypatingą moterų pasiaukojimą partizaniniam karui.

Buvo moterų, kurios aktyviai dalyvavo rezistencinėse kovose kartu su vyrais. Suprasdamos, jog jų laukė siaubinga lemtis, dauguma moterų pasitraukė į miškus, nes tikėjo laisve. Jos drąsiai ėmė ginklą į rankas ir priešinosi sovietų kariams kartu su artimais žmonėmis. Taip pasielgė ir Kalniškių partizano vado Jono Neifaltos-Lakūno žmona Albina Neifaltienė. Ji pasitraukė į miškus kartu su savo vyru ir narsiai kovojo Kalniškių mūšyje prieš Raudonąją armiją 1945-aisiais. Tai buvo pats didžiausias partizanų mūšis Lietuvos istorijoje. Deja, Kalniškių mūšis buvo pralaimėtas ir jo metu sovietų kariai negailestingai nužudė Albina Neifaltienę. Vadinasi, dauguma moterų jautė pareigą prisidėti prie pasipriešinimo kovų, nes jos brangino meilę artimiesiems bei savo tėvynei.

Moterys, nesvarbu ar jos buvo motinos, ar seserys, ar žmonos, puoselėjo miško brolių viltį ir jėgas. Jos buvo namų simbolis bei moralinės ir psichologinės paramos šaltinis partizanams. Moterys rūpinosi sužeistaisiais, gydė žaizdas, teikė vaistus. Nors partizanų gyvenimas buvo labai sunkus, partizanų vestuvės būdavo dažnas reiškinys. Juk meilė yra tokia

galinga, kad joks karas ar armija negali jos sustabdyti. Tokios vedybos būdavo slaptos, dažniausiai apeigas atlikdavo patikimas kunigas ar ryšininkas. Pavyzdžiui, ryšininkas sutuokė Pietų Lietuvos partizanų vadą Adolfą Ramanauską-Vanagą ir Birutę Mažeikaitę. Pasak jų dukros, Adolfo ir Birutės suėmimo metu Adolfas vis tiek sugebėjo Birutei pasakyti, kad ją myli. Taigi, net mirties akivaizdoje moterys įkvėpė partizanus ir suteikė jiems vidinę ramybę.

Deja, partizaninis judėjimas buvo numalšintas 1953-iaisiais. Šis judėjimas truko devynerius metus, tačiau nebūtų gyvavęs tiek ilgai be moterų indėlio. Jų pasiaukojimas bei drąsa atliko svarbų vaidmenį partizaniniame kare. Jos ne tik vienijo miško brolius, bet ir skatino juos kovoti. Todėl moterų dalyvavimo rezistencijoje ir nepaprasto veiklumo dėl Lietuvos nepriklausomybės iš atminties neįmanoma ištrinti.

Rugilė Staniulytė, III a klasė, 17 m.

Mokytoja Edita Bolienė